

NHẬN THỨC CỦA NGƯỜI DÂN VEN ĐÔ VỀ NGHỀ NGHIỆP VÀ CƠ HỘI TÌM KIẾM VIỆC LÀM

Lã Thị Thu Thủy

Viện Tâm lý học.

1. Đặt vấn đề

Quá trình đô thị hoá đã tác động đến mọi mặt đời sống: từ nhận thức đến các vấn đề kinh tế, xã hội đến phong tục tập quán, lối sống, phương thức làm ăn... của người dân vùng ven đô. Trong bài viết này, chúng tôi xin làm rõ một số vấn đề liên quan đến nhận thức của người dân ven đô về nghề nghiệp và cơ hội tìm kiếm việc làm trong quá trình đô thị hoá.

2. Phương pháp và khách thể nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu: Các phương pháp chính được sử dụng trong nghiên cứu này: phương pháp điều tra bằng bảng hỏi, phương pháp phỏng vấn sâu và phương pháp thảo luận nhóm tập trung.

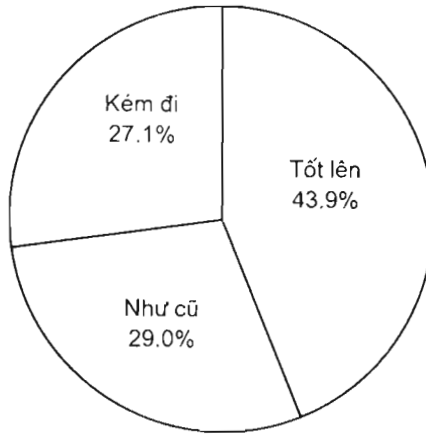
Khách thể nghiên cứu: Đề tài được tiến hành nghiên cứu trên 314 hộ gia đình tại 3 khu vực thuộc địa bàn Hà Nội (xã Yên Mỹ - huyện Thanh Trì, xã Mỹ Đình - huyện Từ Liêm, phường Yên Sở - quận Hoàng Mai).

3. Kết quả nghiên cứu

Nhận thức của người dân ven đô về nghề nghiệp và cơ hội tìm kiếm việc làm

Bản về nhận thức của người dân ven đô về nghề nghiệp và cơ hội tìm kiếm việc làm, kết quả khảo sát cho thấy, có ba luồng quan niệm khác nhau về vấn đề này: một số cho rằng đô thị hoá làm cho cơ hội việc làm tốt lên, một số khác lại cho rằng vẫn như cũ và số còn lại cho rằng kém đi. Tuy vậy, những đánh giá về khả năng dễ dàng kiếm việc trong giai đoạn hiện nay có vẻ được nhiều người dân đồng tình hơn (biểu đồ 1).

Biểu đồ 1: Nhận thức của người dân ven đô về cơ hội tìm kiếm việc làm trong giai đoạn hiện nay

Nhìn vào biểu đồ 1 chúng ta thấy rằng:

- Gần một nửa số người tham gia khảo sát cho rằng đô thị hoá làm cho người dân có nhiều cơ hội tìm kiếm việc làm (43,9%). Những người có quan niệm này thường năng động, dám nghĩ, dám làm. Điều dễ nhận thấy nhất khi phân tích nhóm người này chúng tôi thấy rằng, đó là những hộ có kinh tế đa ngành nghề (ngoài làm nông nghiệp họ còn tham gia và kinh doanh, dịch vụ, buôn bán và làm nghề phụ). Những nơi có tốc độ đô thị hoá chậm hơn.

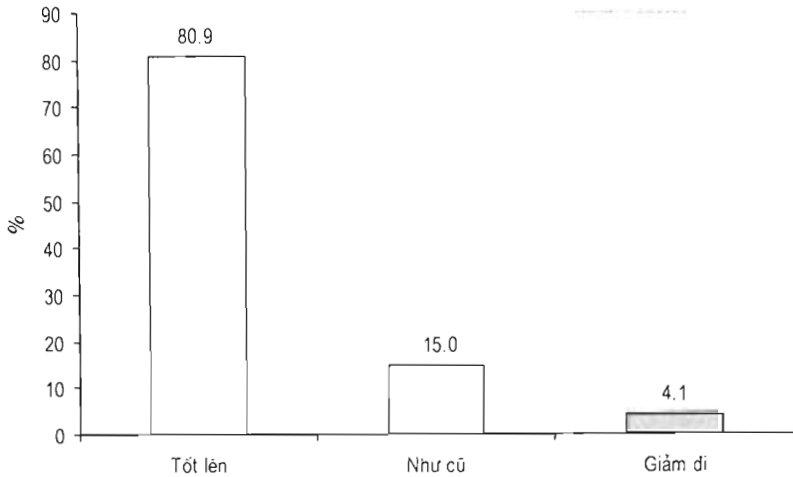
- 29,0% số người cho rằng cơ hội việc làm vẫn như trước kia, không có gì thay đổi. Trong đó, phụ nữ có quan niệm này chiếm tỷ lệ cao hơn nam giới (62,6% nữ và 37,4% nam). Điều này cho thấy, tính năng động ở người phụ nữ trong quá trình chuyển đổi từ nông thôn sang thành thị là chậm hơn so với nam giới.

- 27,1% số người được hỏi cho rằng ít tìm kiếm được cơ hội việc làm. Những người này thuộc nhóm những người đã mất đất sản xuất, trình độ văn hoá thấp và không thích lao động chân tay.

Nhận thức về cơ hội học tập của con

Ngược lại với nhận thức về nghề nghiệp và cơ hội việc làm, nhận thức của người dân về cơ hội học hành của con lại khá quan hơn. Kết quả nghiên cứu đã chỉ ra rằng, hầu hết số người được hỏi (80,9%) đều cho rằng, quá trình đô thị hoá làm cho cơ hội học hành của con cháu được cải thiện đáng kể.

Biểu đồ 2: Nhận thức của người dân ven đô về cơ hội học hành cho con trong giai đoạn hiện nay

Theo họ, quá trình đô thị hoá tạo nhiều cơ hội cho việc học hành của con trẻ:

Trước hết, khi chuyển đổi từ nông thôn sang đô thị, cái được lớn nhất đối với người dân là sự đầu tư về cơ sở hạ tầng, trong đó có sự đầu tư về xây dựng trường lớp. Học sinh được học tập trong một môi trường khang trang, sạch đẹp, xây dựng kiên cố hơn trước. Đi kèm với nó là trang thiết bị học tập cũng tốt hơn trước. Bên cạnh đó, yêu cầu về chất lượng giáo viên cũng được nâng cao, vì vậy số lượng giáo viên được đào tạo bài bản cũng tăng hơn.

Hơn nữa, nhận thức của các bậc phụ huynh cũng đã có nhiều thay đổi. Không giống với trước đây, việc bỏ học của học sinh nông thôn diễn ra phổ biến thì hiện nay các bậc cha mẹ đã khuyến khích con học tập và tạo điều kiện tốt nhất để chăm lo việc học tập của con.

Bên cạnh đó, các cấp chính quyền đoàn thể cũng chăm lo cho việc giáo dục thế hệ trẻ. Khuyến khích kịp thời những học sinh có thành tích học tập cao, đôn đốc động viên những em có dấu hiệu muốn bỏ học... Các hội khuyến học, khuyến tài của địa phương hay trong dòng họ cũng được phát huy để khuyến khích trẻ em học tập.

Nhận thức về cơ hội của cá nhân và gia đình trước những biến đổi xã hội

Có thể nói, hầu hết người dân ven đô đều thấy được cơ hội của bản thân trước những biến đổi xã hội lớn lao. Họ có tâm thế để biến nhận thức thành hành động thực tế. 93,6% số người trả lời đồng ý với nhận định sẽ chủ động tìm kiếm việc làm phù hợp với khả năng và trình độ của mình. Với mức độ đồng ý không cao như nhận định trên nhưng có đến 84,4% số người được hỏi đồng ý sẵn sàng làm bất cứ việc gì để có thu nhập.

Bảng 3: Nhận thức về cơ hội của bản thân của người dân ven đô

TT	Các nhận định	ĐTB	Hoàn toàn đồng ý (%)	Đồng ý nhiều hơn (%)	Không đồng ý nhiều hơn (%)	Hoàn toàn không đồng ý (%)
1	Chủ động tìm kiếm việc làm phù hợp với khả năng, trình độ của mình	3.80	86.9	6.7	5.4	1.0
2	Sẵn sàng làm bất cứ việc gì miễn là có thu nhập cho bản thân và GD	3.41	58.6	25.8	13.4	2.2
3	Cố gắng học một nghề nào đó để có việc làm ổn định	3,41	60.5	17.5	15.6	5.1
4	Tập trung công sức và tiền bạc lo cho con học hành càng cao càng tốt, để chúng có một vị trí xã hội nhất định.	3.84	86.3	11.1	2.5	
5	Cố gắng lo cho con học nghề gì đó để chúng có việc làm có thu nhập	3,84	85.7	13.1	1.3	
6	Chỉ làm những công việc có thu nhập cao	2.38	17.8	23.2	37.6	21.3

Phần lớn người trả lời cũng nhận thức được vai trò của giáo dục, của học thức và trình độ trong bối cảnh mới nên đều nhất trí với kế hoạch đầu tư cho mình hoặc cho con cháu mình được học hành đến nơi đến chốn. 97,4% sẽ tập trung công sức và tiền bạc để lo cho con học hành càng cao, càng tốt để chúng có một vị trí xã hội nhất định; 98,8% cố gắng lo cho con học một nghề gì đó để có việc làm, có thu nhập và có 78% bản thân cố gắng học một nghề gì đó để có việc làm ổn định. Số liệu cho chúng ta thấy rằng, các bậc cha mẹ khi nhận thức được tầm quan trọng của trình độ, tay nghề thì đều mong muốn và sẵn sàng đầu tư cho thế hệ con cháu, hơn là cho bản thân mình, đặc biệt là những người ở tuổi trung niên trở lên.

Tuy nhiên, cũng có khoảng 40,1% số người được hỏi cho rằng chỉ làm những việc cho thu nhập cao. Trong khi thu nhập của những hộ dân ở 3 địa bàn điều tra đều chưa cao, việc làm chưa ổn định, một bộ phận phải chuyển đổi nghề nghiệp trước tình trạng thu hẹp đất đai sản xuất nông nghiệp thì nhận thức này là một thực tế đáng suy nghĩ. Đây là suy nghĩ tương đối phổ biến ở những người trẻ tuổi và đặc biệt là ở Mỹ Đình, nơi có tốc độ đô thị hóa cao nhất trong

mẫu điều tra của chúng tôi. Nó cho thấy những bất cập về công tác giáo dục và đào tạo ý thức lao động cho thanh thiếu niên như một sự thiếu hụt trong chuẩn bị về mặt tâm lý cho tầng lớp này ở những khu vực đô thị hóa. Đây cũng là một thực trạng khá bức xúc mà những người dân có trách nhiệm ở Mỹ Đình đã nhìn nhận ra: thanh niên bây giờ cảm thấy xấu hổ khi phải làm những công việc mà họ coi là tầm thường (là những việc cho thu nhập thấp và vất vả) nhưng lại thản nhiên khi lao vào cờ bạc, rượu và hưởng thụ những giá trị văn hóa xa lạ với đời sống người lao động như mại dâm và nghiện hút.

Như vậy, đánh giá chung về nhận thức của người dân ven đô về cơ hội việc làm là chưa thực sự khả quan. Một nhóm người cho rằng cơ hội việc làm không được như trước, một số khác lại cho rằng cơ hội việc làm trước và sau quá trình đô thị hoá vẫn như thế và số lượng nhỉnh hơn đôi chút thì cho rằng cơ hội việc làm của người dân ven đô hiện tại có tăng hơn. Mặc dù vậy, họ đều nhận thức được vai trò của cá nhân mình trong bối cảnh mới, nhất là vai trò của trình độ, kiến thức đối với khả năng nắm bắt cơ hội mới khi đã được đô thị hóa. Bài sau chúng tôi sẽ phân tích những biến đổi nhận thức của người dân ven đô trong quá trình đô thị hoá.

Chú thích

Số liệu trong bài viết này được lấy từ đề tài cấp Bộ: “*Những biến đổi cơ bản về mặt tâm lý của cư dân vùng ven đô đã được đô thị hoá*”, năm 2007, do Viện Tâm lý học chủ trì, TS. Phan Thị Mai Hương làm chủ nhiệm.